

Chung Ming-tao 洪明道 (Tchaj-wan)

Chung Ming-tao (Ang Min-de) proslul mistrným užitím mandarínštiny, tchajwanštiny i japonštiny, čímž poukazuje na jazykovou rozmanitost Tchaj-wanu. Jeho texty, časově rozprostřené od konce druhé světové války až po současnost, plasticky vykreslují ducha doby a odhalují často přehlížené sociální aspekty. Chung Ming-tao vyniká ve zobrazování jemných citových hnutí těch nejobyčejnějších lidí. Knihou *Tán-lōo* (v tchajwanštině dárek, který přinesete přátelům, když je jdete navštívit) vzbudil zaslouženou pozornost literární komunity a obdržel za ni několik prestižních cen, což jen potvrzuje autorovu výjimečnou schopnost rozkreslit historické a osobní příběhy v široký obraz tchajwanské společnosti.

úryvek přeložila Šárka Masárová

Drobné a hvězdy

Táta se nikdy nenaučil používat peněženku na drobné. Plnil si jimi kapsy. Pánové ve středním věku jsou všichni zvyklí mít na zadku vybroušenou dlouhou koženou peněženku a vždycky, když se posadí, nahmatají ji a vezmou do ruky. Když jsem byla malá holka a viděla ho takto, vadilo mi to. Když se ke mně blížil, byl dřív slyšet než vidět, jako kočka na vodítku. Znělo to jako když měděné desky naráží o sebe. Vždycky mi to připomnělo obchody s oblečením velikosti XS před Vánoci a místní večerky se slevovými kupóny, kde je všude slyšet takový radostný zvonivý zvuk.

Byl jako Santa Klaus, který nenosí dárky. Sakra, tati, sakra, tati, sakra, to je o ničem. (*pozn. Parodická verze písně Jingle bells.*)

Tátovi připadalo, že ta píseň se zpívá takto.

Hele, tak kolik ti je let? Chodíš do čtvrté nebo do páté třídy? Zeptal se mě táta. Ležel na nemocničním lůžku a víčka se mu chvěla, jeho ruce vrhaly jemné stíny. Pod světlem žluté lampy vedle postele jsem si nejdřív myslela, že mi nestačí dioptrie. Zamrkala jsem, zavřela oči na tři vteřiny a pomyslela si, že sucho v očích mám asi z toho, že jsem často opravovala domácí úkoly. Taková situace už nenastane, možná ale budu mít sucho v očích zase, jen důvod bude jiný. Jak ti to může být povědomé? Zeptal se znovu.

Samozřejmě si pamatuji, že tehdy jsem už nebyla děcko. Mluvila jsem a u toho strčila ruku do kapsy, zašátrala hodně hluboko, až to zacinkalo. Po chvíli lovení v kapse jsem cinkání utlumila na stolku u tátova lůžka.

Nad tátovým stolem vedle lůžka pověsili jeden obrázek vedle druhého. Mezi nimi jeden s buclatou figurkou a radou „Opatrně, ať nespadnete“. Ta figurka byla jen červený kruh s jednoduchými kroužky uprostřed jako oči, prosté, ale roztomilé. Ve stejném pokoji spali čtyři lidé a jedno lůžko bylo prázdné. Rozhlédla jsem se po místnosti a viděla, že téměř každý pacient má nad sebou takový obrázek. Táta měl ale také kartičku s nápisem „Pozor na útěk pacientů“, bez obrázku, pouze tučným písmem.

Táta se podíval na skříňku nad hlavou, aniž by u toho otočil krkem a řekl, že ví, že je

nemocný, ale má pocit, že to není vážné. Aspoň to není tak špatné pro nás oba. Nechala jsem ho spát.

Samozřejmě si ten večer pamatuji. Já, stejně jako mnoho dalších Tchaj-wanců jsme se probudili z hlubokého spánku, potom bylo ve škole několik dnů volno. Najednou jsem neměla žádný cíl a jen tak bloumala po bytě. Máma jako dočasnou práci začala skládat papírové růže. Vypadalo to zábavně, zatočit drátkem a papírem a něco z toho vzniklo. Řekla jsem jí, že nemám co dělat, ale nenechala mě na práci ani sáhnout, chtěla, abych se šla učit. Dalších pár dnů jsem se vlastně těšila do školy. Když jsem se tam vrátila, všichni se spolužáků vedle v lavici ptali, jestli se při zemětřesení vzbudili. Co jste v tu dobu dělali?

Když jsem se opravdu probrala, tak jsem už stála v pokoji a několik minut vydržela ve stejné pozici, abych se ujistila, že se mi netočí hlava. Zanedlouho se nebe vrátilo do temného klidu. Podívala jsem se na mladší sestru vedle mě, ještě spala. Po chvilce přemýšlení jsem se rozhodla ji nebudit a s mírným zavráním jsem otevřela dveře.

Běžela jsem do obýváku a tajně si chtěla vzít něco dobrého, takto v noci jsem si myslela, že budu sama. Máma nás normálně nenechala jíst cukroví jen tak na chuť, ale kupovala krabici vaječných trubiček Ji-mej nebo Si-nien-laj, které zůstávaly na stole připravené pro hosty. Až teprve, když byly skoro prošlé, směly jsme je se sestrou sníst. Myslím, že ale stejně nikdo nepočítal, kolik vaječných trubiček v kovové krabici je, takže když jsem tajně jednu snědla, nikdo na to nepřišel.

Podlaha byla studená, šla jsem po špičkách po úzkých schodech dolů. Z obýváku do pokoje vedly prudké kovové schody bez zábradlí. Přestože schody měly křížový vzor, stejně se mi často zdálo, že jsem uklouzla a skutálela se dolů. Natáhla jsem jednu nohu kupředu a až když byla pevně na místě, posunula jsem druhou. Než jsem opustila schodiště, zaslechla jsem zvuk.

Táta měl na sobě trenky a chodil po obýváku. Chodidla se mu lepila na podlahu, znělo to jako trhání papíru. V temném a uzavřeném domě jsem byla jako potulný pes bloudící ve slepé uličce. Omylem jsem kopl do odpadkového koše u konferenčního stolu. Naštěstí v něm nebyly odpadky, ale zadunělo to. Podíval se směrem ke mně a zašeptal. Holčičko, nemůžu ji najít! Moje kožená peněženka, řekl a zvedl hlavu. Táta měl protáhlou a štíhlou postavu, zápěstí mu vyčnívala a natahoval krk jako kohout.

Říkal, že ze začátku se to hrozně třepalo, takže vyskočil z postele, chtěl vzít peněženku a schovat se, ale nemohl ji nikde najít. Zemětřesení přestalo, ale on se do postele už nevrátil, protože peněženku nenašel. Kde je máma?

Šla zase spát. Byl vysvlečený do půl těla, ruce měl na podlaze a díval se pod židli.

Natáhla jsem ruku, abych vytáhla vaječnou trubičku z krabice na konferenčním stolu, studené podlahy jsem se dotýkala jen po špičkách. Holčičko, podíval se na mě, pojďme do večerky u vchodu do uličky!

Budeme ještě hledat?

Táta zakroutil hlavou. V kapse u saka našel nějaké drobné, které stačily na to, abychom si koupili několik balení křupek Kuaj-kuaj a krabici mléka.

Tehdy v ulici poblíž otevřeli novou nonstop večerku, chladný vzduch klimatizace uvnitř byl jako vítr z rýžových polí. Daly se tam koupit brambůrky s novým jménem Poca Lay's a kromě

chřestového džusu Ĥin-ťin a sarsaparilly Chej-sung spousta dalších nealkoholických nápojů.

Táta opatrně vytáhl rolovací dveře, zrezivělé kolejnice zaskřípaly. Odvážil se je vytáhnout jen do výšky pasu, bál se, že vzbudí ostatní nájemníky, nedošlo mu ale, že po ulici chodí další lidé. Snadno jsem zespodu podlezla, vyklouzla ven a dala ruce v bok. Čekala jsem, až vyleze táta. I když bylo léto, tráva po stranách cesty šustila v noční tmě a vlasy mi vlály, noční košile a moje tělo byly od sebe tak daleko, jak jen to šlo. Krtonožky se schovávaly neznámo kam a cvrkaly z plna hrdla a žáby kvákaly hlubokým tlumeným hlasem.

Přemýšlela jsem o tom, jestli budu zítra vůbec schopná vstát a stihnu přijít do včas školy a pokud ne, jestli mi za to učitel natluče holí. Táta mi řekl, že nemusím mít strach, zemětřesení bylo opravdu velké. Možná o tom bude zítra v novinách. Zajímalo by mě, co o tomto zemětřesení budou psát. Pomalu jsme šli v bačkorách, na chladné silnici svítily padající hvězdy.

Košile

Dědeček A-kuan měl nečekaně mrtvici. Maminka Sally mu zatelefonovala a teta Hun-ling mu poslala zprávu. Ve zprávě teta Hun-ling také zmínila, že to bylo rychleji, než čekala. Překvapilo ji, že když jednou donesla krabičku s obědem, viděla ho rozvaleného na židli. Honem volala tátovi malého Chaoa, aby se vrátil a zároveň zavolala záchrannou službu, aby ho poslali do sousedního města.

Malý Chao měl trochu obavy, všichni říkali, že když někdo v rodině vážně onemocní, člověk se pak nemůže soustředit na studium.

Pekárna na staré ulici je zavřená, už nikdy nebude ve tři hodiny odpoledne naplňovat celou ulici příjemnou vůní čerstvého pečiva. Vítr, který fouká do třech řadových domů vedle sebe, je čistý a svěží, bez zaujetí a zápachu. Doktor Wen řekl, že když už tu všichni jsou, proč se společně nenajíst a pak jet do nemocnice za dědečkem A-kuanem. Sally šla na trh nakoupit zeleninu, Hun-ling vešla do kuchyně, aby jí pomohla, a obě se mačkaly před kuchyňskou linkou. Hun-ling měla na sobě tričko a dlouhé kalhoty, na nohou pletené bambusové pantofle, což jí dodávalo ležérní vzhled. Stála bokem a držela jednou rukou kastrol, aby Sally mohla pohodlně krájet zeleninu, protože to byla přece jen Sallyina kuchyň. Sally řekla, že už dlouho nevařila, že i odřezávání konců zeleniny dělá špatně, a tak nechala vaření na Hun-ling!

Voda z kohoutku tekla proudem do nerezového hrnce. Když se hrnec naplnil, Hun-ling jej okamžitě přiblížila k velké míse na mytí zeleniny a pak hrnec s vodou přemístila na plynový sporák. Sally ustoupila ke skřínce, opřela se o ni ramenem a pozorovala, jak Hun-ling zkušeně bere cibuli a česnek a hází je do hrnce.

„Sestro, pomůžu ti umýt maso, ano?“

„Není třeba, stačí ho rovnou vařit. Koupila jsi ho u toho stánku uvnitř tržnice, že?“

„Ano.“

„Ten je opravdu dobrý.“

„Táta říkal, že vaříš čím dál lépe. Moc bych chtěla ochutnat. Malý Chao se taky vrací, určitě mu to bude chutnat, tam na severu jedí všechno možné.“

„Ale ne, vařím každý den, časem se to naučíš.“

„Sestro, když tě tak vidím vařit pro tátu...“ Sally změnila postoj a zkřížila ruce na hrudi.

„Hmm?“

„... všechno je to dušené nebo smažené, maso i ryby, všechno možné.“ „Ale chutná to dobře, starší lidé toho snědí víc.“

„Ale víš, že má problémy se srdcem?“ „Vím, vím, ale tohle jsou všechno jeho oblíbená jídla. V tomhle věku, co ještě může mít za potěšení? Taky jsem mu neříkala, že to musí všechno sníst.“ „Vážně? Myslela jsem, že zdraví je důležitější.“

„Nemáš snad pro něj sjednané pojištění?“

Sally tiše odnesla hotová jídla ven. Doktor Wen a malý Chao už seděli a čekali, až Hun-ling vypne digestoř, a teprve potom všichni společně začali jíst.

Hun-ling seděla vedle malého Chaoa. I když nebyl vysoký, byl dost vysoký na to, aby přes něj Sally a Hun-ling nemohly vidět jedna druhou. Musely často naklonit hlavy dopředu, aby si povídaly o tom, jak se postarat o dědečka A-kuana. Najaly si pečovatelku, které musí každý měsíc zaplatit přes dvacet tisíc. Sally řekla, že s tolika dětmi by měli ostatní přispívat také. Hun-ling vařila pro starého pána už tak dlouho, peníze na jídlo poskytoval doktor Wen, a když byl nemocný, doktor Wen ho vozil do nemocnice, takže by teď mohli ostatní dělat víc. Diskutovali o tom, jak by měli začít mluvit s ostatními sourozenci, aby to nevypadalo příliš obchodně.

Po večeři obě ženy utřely stůl a malý Chao pomáhal odnést nádobí do dřezu. Sally ho pochválila, že už je velký kluk, a teď si může rychle umýt ruce od mastnoty a jít se převléknout.

Sally požádala ostatní, aby na ni počkali, protože líčení není jen tak jednoduchá záležitost. Její obočí už bylo řídké, a pokud si ho nezvýraznila tužkou, vypadala skoro jako bez obočí. Hun-ling natáhla ruku a naznačila malému Chaovi, aby šel k ní, jako když ho jako dítě vzala koupit bonbóny.

Hun-ling vedla malého Chaoa přes řadu dutých cihel pod ochozem k sobě domů. Malý Chao upozoroval, že Hun-ling má u zadní části hlavy již nějaké plešatějící místo, kde byla jemně vidět barva pleti.

„Mám tu pro tebe něco.“

Šla vpřed a ani se na malého Chaoa moc neohlížela. Po zemi bylo rozházeno všelijaké harampádí, roztrhané ratanové židle, několik stojanových ventilátorů bez lopatek, stůl bez jedné nohy. Na stolku byly rozhozené tašky s časopisy a figurkami, knihy a noviny ležely roztroušeně po zemi. Projít domem bylo jako přejít přes řeku a postupovat přes poměrně stísněné prostory. Hun-ling obratně vyskočila a vydala se po schodech nahoru.

Hun-ling vešla do svého pokoje. Malý Chao nevstoupil hned za ní, zůstal stát u dveří a čekal. Vyndala ze šatníku krabice na oblečení a přesunula je ven, aby je mohla otevřít a ukázat malému Chaovi.

„Tohle jsou košile, které jsem si dříve koupila, ale pak jsem je už nenosila, všechny jsou stále nové...“

Některá průhledná plastová víka byla pevně uzavřená, a Hun-ling se několikrát pokoušela je otevřít, ale nepodařilo se jí to. Malý Chao jí pomohl odtáhnout je z rohu. Uvnitř krabic bylo

jako tofu uspořádané oblečení.

„... Podívej, jak je tenhle materiál příjemný na dotek. Košile jako tyhle nikdy nevyjdou z módy, vždycky se hodí.“

Možná kvůli tomu, že byly uloženy v plastových krabicích, košile nevybledly. Když byly rozloženy, poskládané záhyby neseděly s žehlením, což zanechalo na látkách několik záhybů. Malý Chao natáhl ruku a přešel po povrchu tkaniny. Všechny košile byly z kvalitních látek.

„Teto, já košile moc nenosím, myslím, že je nepotřebuji.“

„Klukům se budou v dospělosti určitě hodit, teď je nepotřebuješ, ale v budoucnu ano. Honem si je zkus. Jinak je budu muset vyhodit.“

„Opravdu je nepotřebuji, opravdu je neunosím, třeba se budou hodit někomu jinému.“

„Komu jinému? Schovala jsem je speciálně pro tebe. Podívej, jak dobře na tobě vypadají kostky, tmavomodrá se k tobě hodí.“

„Jsou opravdu hezké, ale pokud je nevyužiji, je to jen plýtvání. Zkusme najít někoho jiného, kdo by je potřeboval. Jinak je dejme na recyklaci starého oblečení, určitě je někdo využije.“

Hun-ling stále pečlivě procházela své košile jednu po druhé, pozorovala, že některé měly specifický střih na ramenou. Většina z nich byla bílá nebo krémová, s několika odstíny tmavošedé, což odpovídalo dojmu malého Chaoa o vážné tetě Hun-ling. Když skončila, pečlivě je zase složila.

„Recyklace?“ zaváhala, zavřela víko krabice a vrátila ji zpátky do šatníku. Přesvědčit Hun-ling to vše vyhodit bylo obtížné.

„Víš o všem, co se mi stalo?“

Malý Chao přikývl, samozřejmě, že věděl.

Matka Sally mu o tom říkala někdy v době, kdy byl ještě na základní škole.

„Tvá teta,“ začala, „už od mládí byla prostě svéhlavá. Nosila dlouhé kalhoty a krátký účes, byla úplně nezávislá. Ať tvůj dědeček říkal cokoli, nikdy neposlouchala.“

Tehdy byly tvrdé tresty za nedodržování školních pravidel, ale teta Hun-ling se ničeho nebála a klidně odložila dlouhou sukni stranou. Po škole se ihned chtěla odstěhovat a jít pracovat jinam. Jelikož neměla vyšší vzdělání, hledání práce nebylo snadné, pracovala jako zednice, soustružnice a na výrobní lince. Dědečkovi to dělalo starosti a stále hledal někoho, kdo by ji mohl doporučit na lepší práci. Samozřejmě všechny nabídky tvá teta odmítla.

Jednou překvapivě přivedla k tvému dědovi muže a řekla mu, že se chtějí vzít. Ten muž byl štíhlý, jeho rodina neměla žádné pozemky, a když se ho ptali, čím se živí, odpovídal dost váhavě. S Hun-ling působili jako zvláštní pár. Dědeček A-kuan s nimi poobědval, ale samozřejmě tuto svatbu odmítl.

Teta to nechtěla přijmout, plakala, křičela, a dokonce hrozila sebevraždou. Samozřejmě jsem u toho nebyla, všechno mi to říkal tvůj táta. Spolu s tím mužem se vydali na sever, aby našli strýce, dědečkova staršího bratra. Přesvědčili ho, aby jim byl svědkem při svatbě. Strýc měl v rodině vyšší postavení než dědeček, takže dědeček nemohl nic říct.

Více než měsíc poté se dědeček A-kuan o všem dozvěděl z dopisu od strýce. Ještě překvapivější bylo, že manželství tety Hun-ling nevydrželo ani měsíc a hned se rozvedli. To, o co tak usilovně bojovala, se nakonec ukázalo jako nemožné. Dědeček A-kuan netušil, co si

Hun-ling vlastně myslí. Od té doby se Hun-ling nevrátila do rodného domu. Hun-ling se zeptala, jak to všechno malý Chao ví. Ten upřímně odpověděl, že to slyšel od své mámy.

Teta Hun-ling k tomu nic neřekla. Příliš dobře Chaoa znala.

„Lidé se občas chovají impulzivně,“ řekla teta. „Možná to jednou pochopíš.“

„Pochopím co?“

„Pochopíš, že bys neměl být příliš sobecký, neměl bys myslet jen na sebe a měl bys více myslet na ostatní.“

„Možná jednou.“

„Přijď častěji a častěji se ozývej své tetě, ano?“

Malý Chao už nic dalšího neřekl a vyšel z Hun-lingina domu. Autobus už měl přijet a tak se spolu vydali do nemocnice navštívit dědečka A-kuana.

Lékař řekl, že stav dědečka A-kuana nevypadá dobře. Doktor Wen a několik sourozenců se u jeho nemocničního lůžka hádali o dědictví tak, až to bylo nesnesitelné.

„Ve svém životě jsem jako člověk naprosto selhal,“ řekl dědeček A-kuan na lůžku.

Nejtěžší bylo vyřešit řadový dům. Pokud počítáme obchodní prostory, tak zde byly tři části, včetně doktora Wena měl dědeček A-kuan jen dva syny. Doktor Wen a jeho bratr už několikrát probírali, jak rozdělit dům, ve kterém žije Hun-ling. Zda rozdělit pozemek na polovinu nebo rozdělit vlastnická práva k půdě a budově tak, aby každý dostal polovinu.

Ale dědeček A-kuan řekl, že dům má zůstat Hun-ling. Podle tradice by měl být rodinný dům rozdělen mezi syny, ale dědeček A-kuan měl navíc ještě tři další dcery, takže by stejně nebylo možné jej spravedlivě rozdělit. „Náš rodinný dům nesmí být prodán,“ řekl dědeček A-kuan, „ať se ve městě děje cokoliv, naše rodina bude mít vždy místo, kam se může vrátit.“ Na nemocničním lůžku třesoucí se rukou napsal závěť, ve které uvedl, že Hun-ling má v domě žít navždy.

Co se týče těch košil, není jasné, jestli stále zůstaly ve skříni.